

Р. С. Кірін, кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільного та господарського права
Національного гірничого університету

ДЖЕРЕЛА ГЕОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Статтю присвячено вперше розробленій класифікації джерел геологічного права за юридичною силою актів і змістом норм таких інститутів, як суб'єкти, об'єкти, державне управління, дозвільний механізм, державна реєстрація та облік геологічної діяльності, державна експертиза й оцінка запасів корисних копалин.

Статья посвящена впервые разработанной классификации источников геологического права по юридической силе актов и содержанию норм таких институтов, как субъекты, объекты, государственное управление, разрешительный механизм, государственная регистрация и учет геологической деятельности, государственная экспертиза и оценка запасов полезных ископаемых.

The article is devoted to the first by developed classification of geological law sources according to the legal force act and norm content of such institutes as subjects, objects, state government, licensing mechanism, state registration, geological activity record, state expertise and mineral deposits estimation.

Ключові слова. Геологічне право, джерела геологічного права, класифікація джерел геологічного права, геологічне законодавство.

Вступ. Геологічне законодавство можна визначити як сукупність нормативних актів, які є інституційними джерелами геологічного права. Його система загалом обумовлена предметом регулювання, межі якого на сьогодні офіційно ні в теоретичному, ні у практичному аспектах не визначені.

Водночас сформованість геологічних відносин, що і становлять предмет геологічного законодавства, безумовно, слід вважати об'єктивною реальністю.

Постановка завдання. Мета статті розробити вперше в Україні системну класифікацію джерел геологічного права.

Результати дослідження. Акти геологічного законодавства можна класифікувати за двома основними критеріями: юридичною силою актів і змістом норм геологічного права, які вони встановлюють.

Згідно з юридичною силою геологічне законодавство функціонує як вертикальна ієрархічна система нормативних актів. У структурі останньої можна виділити декілька блоків, головний з яких – геологічне законодавство, що ґрунтується на статтях і нормах *Конституції України* [1] про власність (ст. 13, 14), екологічну безпеку та інформацію (ст. 16, 50), компетенцію вищих органів державної влади в нормативному регулюванні геологічної діяльності.

© Р. С. Кірін, 2010

Важливим блоком геологічного законодавства є акти міжнародного регулювання геологічної діяльності: Декларація принципів, що регулюють режим дна морів і океанів та його надр за межами дії національної юрисдикції; Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 р.; Угода про імплементацію Частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 р. (ратифіковані Україною Законом від 3 червня 1999 р. [2]); Резолюція № 53/32 Генеральної Асамблеї ООН “Світовий океан та морське право”; Угода від 14 березня 1997 р. “Про взаємовідносини між Організацією Об'єднаних Націй та Міжнародним органом з морського дна”; Конвенція від 10 червня 1964 р. № 1136 “Про континентальний шельф”; Конвенція від 17 грудня 1976 р. “Про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою в результаті розвідки та розробки мінеральних ресурсів морського дна”; “Гірничий хартія держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав” (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 24 листопада 1997 р. № 1306); “Модельний кодекс про надра та користування надрами для держав-учасниць СНД” від 17 грудня 2002 р.; двосторонні міжнародні угоди у сфері геологічної діяльності.

Третій блок становлять геологічні закони:

1) загальний – *Кодекс України про надра* (далі – КпН) [3] (кодифікований акт законодавства про надра, в окремих розділах і статтях якого врегульована певна частина геологічних відносин);

2) статусний (суб'єктний) – Закон України “Про державну геологічну службу України” (далі – Закон про ДГС) [4] (визначає правовий статус одного з основних суб'єктів геологічного права);

3) об'єктний – Закон України “Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2010 р.” [5] (визначає окремі особливості правового режиму загального об'єкта геологічного права).

Зазначимо, що вигляд об'єктного має і Закон України "Про нафту і газ", хоча його об'єктність чітко диференційована. Зокрема, розд. 5 цього Закону повністю присвячено особливостям правовідносин у сфері геологічного вивчення нафтогазоносності надр:

- 1) проведення геологорозвідувальних робіт на ділянках, де здійснюється видобування нафти й газу;
- 2) державна реєстрація та облік геологорозвідувальних робіт;
- 3) звітність про геологічне вивчення нафтогазоносних надр;
- 4) володіння і розпорядження геологічною інформацією щодо нафтогазоносності надр;
- 5) фінансування геологічного вивчення нафтогазоносних надр.

Таким чином, законодавець виокремлює нафтогазове законодавство, акцентуючи увагу на геологічній складовій.

Певна група геологічних відносин врегульована постановами Верховної Ради України:

– "Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки" [6];

– "Про стан дотримання вимог природоохоронного законодавства при здійсненні діяльності, пов'язаної з надрокористуванням в Україні" [7].

Великий за обсягом блок геологічного законодавства становлять підзаконні нормативні акти:

а) укази Президента України з питань геологічної діяльності (наприклад, "Про заходи щодо підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр" [8]; "Про День геолога" [9]);

б) постанови Кабінету Міністрів України у сфері геологічної діяльності;

в) геологічні **нормативні акти міністерств, державних комітетів** та інших центральних органів виконавчої влади.

За змістом нормативні акти геологічного законодавства поділяють на:

1) загальні – встановлюють загальні правила функціонування геологічних відносин, у тому числі:

а) компетенційно-юрисдикційні – визначають геологічну компетенцію суб'єктів та інших учасників геологічних відносин, порядок експертизи, ліцензування, оцінки, реєстрації, обліку, контролю у сфері геологічної діяльності;

б) ресурсно-планові акти – визначають правовий режим об'єктів геологічних відносин, концепції, стратегії та програми їх розвитку;

2) особливі – визначають правила функціонування окремих сфер геологічних відносин, у тому числі:

а) техніко-технологічні – встановлюють параметри, стадії, результати, умови, вимоги, витрати, якість певних видів геологічної діяльності;

б) функціонально-суміжні – визначають процеси функціонування суміжних для геологічної діяльності відносин щодо особливостей праці, безпеки, фінансування, оподаткування, матеріального постачання, природокористування тощо;

3) спеціальні – визначають особливості міжнародних та міждержавних угод у сфері геологічної діяльності.

Крім вертикальної системи, геологічне законодавство має і горизонтальну, що визначається предметом регулювання в диференційованому вигляді, тобто його змістом.

Оскільки на сьогодні геологічне законодавство кодифіковано відносно – шляхом інтеграції в межах законодавства про надра, то окремі його інститути слід виокремити саме з КпН:

1) надання надр для геологічного вивчення (ст. 20);

2) обмеження, зупинення або тимчасове припинення права геологічного вивчення надр (ст. 26, 57);

3) плата за геологічне вивчення надр (гл. 4);

4) геологічне вивчення надр (розд. 2):

а) проведення робіт з геологічного вивчення надр (ст. 37);

б) вимоги щодо геологічного вивчення надр (ст. 38);

в) державна реєстрація та облік робіт з геологічного вивчення надр (ст. 39);

г) геологічна інформація (ст. 39);

д) передача розвіданих РКК для промислового освоєння (ст. 40);

е) першовідкривачі РКК (ст. 41);

5) державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин (ст. 45);

6) списання запасів корисних копалин (ст. 46);

7) охорона надр під час геологічного вивчення (ст. 56);

8) забудова площ залягання корисних копалин (ст. 58);

9) охорона особливо цінних геологічних об'єктів (ст. 59);

10) державний геологічний контроль (ст. 60–62);

11) відповідальність за порушення геологічного законодавства (ст. 65);

12) міжнародні відносини в геологічній діяльності (розд. IX).

Структурними елементами системи геологічного законодавства є окремі законодавчі (нормативні) інститути, що становлять підсистему нормативних актів, предметом яких виступають певні однорідні відносини чи вид геологічної діяльності.

Основа геологічного законодавства – система компетенційних (статусних) актів, які визначають правове становище суб'єктів геологічної діяльності. Зокрема, це вже згадуваний Закон про ДГС від 4 листопада 1999 р., котрим установлюють призначення (ст. 1), основні завдання (ст. 4), склад (ст. 5, 7), управління (ст. 6) та особливості діяльності (ст. 11, 12) Державної геологічної служби України, а також фінансування геологічної діяльності (ст. 8–10).

На підзаконному рівні конкретизують окремі положення КпН та Закону про ДГС відповідні постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України:

– Про затвердження Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища України [10];

– Про затвердження Положення про Державну геологічну службу [11];

– Про затвердження Положення про Державну комісію України по запасах корисних копалин [12];

– Про затвердження нового складу міжвідомчої робочої групи з питань надрокористування [13];

– Питання Національної акціонерної компанії “Надра України” [14];

– Про затвердження статуту Національної акціонерної компанії “Надра України” [15];

– Про затвердження Положення про першовідкривачів родовищ корисних копалин [16].

До цього ж інституту слід зарахувати й акти профільних міністерств, а саме:

– наказ Міністерства палива та енергетики України від 07.07.2004 р. № 378 “Про посилення ролі геолого-маркшейдерської служби вуглевидобувних підприємств Мінпаливенерго” [17];

– рішення Колегії Міністерства палива та енергетики України від 08.11.2004 р. № 7.2 “Про стан виконання наказів Мінпаливенерго: “Про посилення ролі геологомарк-шейдерської служби вугледобувних підприємств Мінпаливенерго” (07.07.2004 р. № 378), “Про врегулювання кризового стану у шахтовугледобувному комплексі” (31.08.2004 р. № 523) і “Про посилення ролі енергомеханічної служби вугледобувних підприємств, що належать до сфери управління Мінпаливенерго” (07.09.2004 р. № 552)” [18];

– Міністерства вугільної промисловості України від 09.07.2007 р. № 255 “Про затвердження та надання чинності стандарту Мінвуглепрому України СОУ 10.1.00186080.004:2007 “Положення про геологічну та маркшейдерську служби вугільної промисловості” [19];

– наказ Міністерства вугільної промисловості України від 01.06.2009 р. № 212 “Про обов’язкове навчання фахівців технологічних, виробничих, геологічних, маркшейдерських служб вугледобувних підприємств України” [20].

Іншим інститутом геологічного законодавства є група нормативних актів, які встановлюють правовий режим мінеральних ресурсів і запасів державного фонду надр.

На розвиток пріоритетних напрямів геологічних досліджень з метою забезпечення господарства України гостродефіцитними видами власної мінеральної сировини спрямована Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2010 р., яка затверджена відповідним Законом від 22 лютого 2006 р. № 3458-IV.

Так, серед геологічних, еколого-геологічних та інших досліджень території України виділено:

1) геологічне картування території України;

2) гідрогеологічні, інженерно-геологічні та еколого-геологічні роботи;

3) геологорозвідувальні роботи на континентальному шельфі та в межах виключної (морської) економічної зони;

4) глибинне дослідження надр;

5) геофізичні дослідження:

5.1) із прогнозування землетрусів;

5.2) регіональні.

Передувала зазначеній Програмі Концепція нарощування мінерально-сировинної бази як основи стабілізації економіки України на період до 2010 р., затверджена відповідною постановою уряду.

Також на підзаконному рівні (Постанова Кабінету Міністрів України від 05.05.1997 р. № 432 [21]) затверджено Класифікацію запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр, для якого встановлює єдині:

а) принципи підрахунку, геолого-економічної оцінки й державного обліку запасів корисних копалин згідно з рівнем їх промислового значення і ступенем геологічного і техніко-економічного вивчення;

б) умови, що визначають підготовленість розвіданих РКК до промислового освоєння;

в) основні принципи кількісної оцінки ресурсів корисних копалин.

Певною мірою розкриває положення Класифікації наказ Міністерства промислової політики України від 07.05.2004 р. № 221 [22], яким встановлено порядок визначення розкритих, підготовлених та готових до виймання запасів корисних копалин.

Детальні ж інструкції щодо окремих видів корисних копалин наведено в наказах *Державної комісії України по запасах корисних копалин* (далі – ДКЗ):

1) від 10.07.1998 р. № 46 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу” [23];

2) від 14.12.1998 р. № 100 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ уранових руд” [24];

3) від 04.02.2000 р. № 23 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод” [25];

4) від 14.03.2002 р. № 32 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ мінеральних підземних вод” [26];

5) від 18.10.2002 р. № 155 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза, марганцю та хрому)” [27];

6) від 16.12.2002 р. № 199 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ будівельного й облицювального каменю” [28];

7) від 10.02.2003 р. № 29 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ бурштину” [29];

8) від 25.10.2004 р. № 225 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ вугілля” [30];

9) від 25.10.2004 р. № 224 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до торфових родовищ” [31];

10) від 02.12.2004 р. № 263 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ глинистих порід” [32];

11) від 29.12.2004 р. № 298 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ лікувальних грязей” [33];

12) від 20.12.2006 р. № 354 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ каолінів” [34];

13) від 19.03.2007 р. № 77 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ п’єзооптичного кварцу” [35];

14) від 07.06.2007 р. № 182 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ теплоенергетичних підземних вод” [36];

15) від 25.06.2007 р. № 198 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ піску та гравію” [37];

16) від 07.11.2008 р. № 523 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічної оцінки загальних (емісійних) та видобувних запасів шахтного метану вуглеазових родовищ у зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів” [38];

17) від 29.04.2009 р. № 161 “Про затвердження Методичних вказівок з підрахунку запасів шахтного метану вуглеазових родовищ в зонах супутньої технологічно необхідної дегазації під час розробки вугільних пластів”;

18) від 06.10.2009 р. № 393 “Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ промислових підземних вод” [39].

Відповідно до ст. 6 Закону України “Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними” для забезпечення перспективних потреб держави в дорогоцінних металах і дорогоцінному камінні, дорогоцінному камінні органогенного утворення і напівдорогоцінному камінні та регулювання обсягу їх видобутку утворюється державний резерв розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, який є частиною державного фонду надр України і містить дані про розвідані родовища цих корисних копалин. До державного резерву розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння включаються всі попередньо оцінені родовища.

Крім того, Державний гемологічний центр України, що належить до сфери управління Міністерства фінансів України, відповідно до законодавства надає методологічну допомогу геологорозвідувальним, видобувним і переробним підприємствам для підвищення якості робіт і методичного їх забезпечення, проводить гемологічні дослідження сировини, а також виконує інші роботи за розпорядженнями уповноважених органів, пов’язані з незалежною експертизою дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення і напівдорогоцінного каміння.

Єдиний порядок списання запасів корисних копалин загальнодержавного й місцевого значення з обліку гірничодобувного підприємства врегульований відповідною Постановою Уряду від 27.01.199 р. № 58 та обов’язковий для всіх інших підприємств, установ, організацій та громадян, які використовують

надра або здійснюють проектування, будівництво, реконструкцію, експлуатацію, ліквідацію чи консервацію гірничодобувних об'єктів, у тому числі континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

Актуальний інститут геологічного законодавства – це нормативні акти, що встановлюють правові засади державного управління в галузі геології та розвідки надр. Окрім положень КпН та Закону про ДГС, сюди слід зарахувати: Постанову Верховної Ради України про напрями державної екологічної політики [6]; Указ Президента України від 14.06.2000 р. № 802/2000 “Про заходи щодо підвищення ефективності управління підприємствами в галузі геології і розвідки надр” [8]; Указ Президента України від 03.02.2010 р. № 90/2010 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 3 лютого 2010 р. “Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у галузі геологічного вивчення і використання надр” [40]; Постанову Кабінету Міністрів України від 06.11.1997 р. № 1242 “Про реорганізацію галузі “Геологія і розвідка надр”; розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.06.2004 р. № 407-р “Деякі питання підвищення ефективності державного управління у сфері надрокористування” [41].

Одним із фундаментальних інститутів геологічного законодавства є система нормативних актів, які регулюють відносини дозвільного механізму щодо геологічного вивчення надр.

До цього інституту, крім вищезгаданих статей КпН, входять нормативні акти:

– про порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами. Це, зокрема, Постанова КМ України від 23.06.2010 р. № 596 “Про затвердження Порядку надання у 2010 році спеціальних дозволів на користування надрами” [42], наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 06.08.2010 р. № 324 “Про затвердження Порядку переоформлення спеціальних дозволів на користування надрами у 2010 році” [43], наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 06.08.2010 р. № 321 “Про затвердження форми спеціального дозволу на користування надрами у 2010 році” [44], наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 06.08.2010 р. № 323 “Про затвердження Порядку видачі дублікатів спеціального дозволу на користування надрами у 2010 році” [45], Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 1374 “Про затвердження Методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами” [46], Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1117 “Про затвердження Методики визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування” [47], Постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.1997 р. № 742 “Про надання спеціальних дозволів на користування ділянками надр з метою геологічного вивчення та видобування стратегічно важливих корисних копалин” [48], розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.07.2010 р. № 1561-р “Про утворення комітету з проведення у 2010 році аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами” [49], Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2010 р. № 662 “Про затвердження Порядку проведення у 2010 році аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами” [50];

– про ліцензійний порядок геологічного вивчення надр: наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства екології та природних ресурсів від 13.02.2001 р. № 31/51 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з пошуку (розвідки) корисних копалин” [51], наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 31.07.2007 р. № 107/370 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з видобування корисних копалин із родовищ, що мають загальнодержавне значення та включені до Державного фонду родовищ корисних копалин” [52]; розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2008 р. № 1315-р “Про затвердження переліку ділянок надр, спеціальні дозволи на геологічне вивчення яких, у тому числі дослідно-промислово розробку, з подальшим видобуванням нафти і газу надаються НАК “Нафтогаз України” без проведення аукціону”.

Слід зазначити, що невід’ємну частину зазначеного вище дозволу становить угода про умови користування надрами, складовою якої є Програма робіт, що укладається між Мінприроди і надрокористувачем. Примірні угоди про умови користування надрами затверджуються Мінприроди. Наприклад, у 2009 р. (наказ від 01.07.2009 р. № 351) затверджено три таких примірних угоди:

- а) про умови користування надрами з метою геологічного вивчення;
- б) про умови користування надрами з метою геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки;
- в) про умови користування надрами з метою видобування.

Окремим важливим інститутом геологічного законодавства є інститут державної реєстрації та обліку геологічної діяльності. Відповідно до ст. 39 КпН роботи з геологічного вивчення надр підлягають обов’язковій державній реєстрації та обліку з метою узагальнення і максимального використання результатів вивчення надр, а також запобігання дублюванню зазначених робіт. Державна реєстрація та облік робіт з геологічного вивчення надр провадяться Державним інформаційним геологічним фондом України. Порядок таких робіт урегульовано наказом Геолкому України від 15.02.2000 р. № 17 “Про затвердження Інструкції про порядок державної реєстрації та обліку робіт з геологічного вивчення надр” [53] і наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.07.2000 р. № 73 “Про затвердження Інструкції про порядок обліку результатів робіт з геологічного вивчення надр” [54].

Водночас для всіх суб'єктів господарювання обов'язкові вимоги Правил нормативного забезпечення геологічного вивчення надр, затверджені наказом Державного комітету природних ресурсів України від 13.12.2004 р. № 244 [55], під час проведення робіт і досліджень, пов'язаних з геологічним вивченням надр на території України, що підлягають державній реєстрації та за результатами яких отримана геологічна інформація про надра надається у вигляді звіту щодо результатів геологічного вивчення надр на постійне зберігання (депонування) до геологічного інформаційного фонду України Державного науково-виробничого підприємства "Геоінформ".

Інститут державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, що ґрунтується на положеннях ст. 45 КпН, розвинутий у відповідній Постанові Уряду від 22.12.1994 р. № 865 [56] та наказі ДКЗ від 02.08.1996 р. № 29 "Про затвердження Порядку визначення вартості робіт по проведенню державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин".

Крім того, для суб'єктів господарювання незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, які здійснюють геологічне вивчення надр з метою підрахування запасів і ресурсів твердих корисних копалин і подають на державну експертизу матеріали геолого-економічних оцінок родовищ або перспективних ділянок надр, обов'язкове відповідне Положення, затверджене наказом ДКЗ від 07.12.2005 р. № 300 "Про затвердження Положення про порядок розробки та обґрунтування кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів твердих корисних копалин у надрах" [57].

Висновки. Таким чином, у статті здійснено спробу вперше в Україні розробити класифікацію джерел та розглянути систему геологічного законодавства, яка дає можливість не тільки констатувати об'єктивне формування системи геологічного права, а й у подальшому визначити його місце та співвідношення із надраправом та гірничим правом.

Література

1. Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – 23 липня. – Ст. 141.
2. Офіційний вісник України. – 1999. – № 24. – 2 липня. – Ст. 1088.
3. Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36. – 6 вересня. – Ст. 340.
4. Офіційний вісник України. – 1999. – № 48. – 17 грудня. – Ст. 2335.
5. Офіційний вісник України. – 2006. – № 13. – 12 квітня. – Ст. 855.
6. Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 38–39. – Ст. 248.
7. Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 11. – 12 березня. – Ст. 148.
8. Офіційний вісник України. – 2000. – № 25. – 7 липня. – Ст. 1040.
9. Урядовий кур'єр. – 1995. – № 21–22. – 9 лютого.
10. Офіційний вісник України. – 2006. – № 44. – 15 листопада. – Ст. 2949.
11. Офіційний вісник України. – 2005. – № 39. – 14 жовтня. – Ст. 2481.
12. Офіційний вісник України. – 2000. – № 46. – 1 грудня. – Ст. 1997.
13. Урядовий кур'єр. – 2010. – № 160. – 1 вересня.
14. Офіційний вісник України. – 2000. – № 34. – 8 вересня. – Ст. 1432.
15. Офіційний вісник України. – 2000. – № 39. – 13 жовтня. – Ст. 1652.
16. Зібрання постанов Уряду України. – 1995. – № 4. – Ст. 102.
17. Відомості Міністерства палива та енергетики України. – 2004. – № 7.
18. Відомості Міністерства палива та енергетики України. – 2004. – № 11.
19. Відомості Міністерства вугільної промисловості України. – 2007. – № 7.
20. Відомості Міністерства вугільної промисловості України. – 2009. – № 6.
21. Офіційний вісник України. – 1997. – № 19.
22. Офіційний вісник України. – 2004. – № 27. – 23 липня. – (Частина 2). – Ст. 1807.
23. Офіційний вісник України. – 1998. – № 31. – 20 серпня. – Ст. 1195.
24. Офіційний вісник України. – 1999. – № 7. – 5 березня. – Ст. 263.
25. Офіційний вісник України. – 2000. – № 10. – 24 березня. – Ст. 388.
26. Офіційний вісник України. – 2002. – № 14. – 19 квітня. – Ст. 787.
27. Офіційний вісник України. – 2002. – № 47. – 6 грудня. – Ст. 2178.
28. Офіційний вісник України. – 2003. – № 6. – 21 лютого. – Ст. 261.
29. Офіційний вісник України. – 2003. – № 9. – 14 березня. – Ст. 427.
30. Офіційний вісник України. – 2003. – № 14. – 18 квітня.
31. Офіційний вісник України. – 2004. – № 46. – 3 грудня. – Ст. 3078.
32. Офіційний вісник України. – 2004. – № 46. – 3 грудня. – Ст. 3077.
33. Офіційний вісник України. – 2004. – № 51. – 6 січня. – Ст. 3410.
34. Офіційний вісник України. – 2005. – № 2. – 28 січня. – Ст. 118.
35. Офіційний вісник України. – 2007. – № 5. – 2 лютого. – Ст. 183.
36. Офіційний вісник України. – 2007. – № 35. – 25 травня. – Ст. 1394.
37. Офіційний вісник України. – 2007. – № 47. – 6 липня. – Ст. 1957.
38. Офіційний вісник України. – 2007. – № 53. – 30 липня. – Ст. 2178.
39. Офіційний вісник України. – 2009. – № 3. – 26 січня. – Ст. 92.
40. Офіційний вісник України. – 2009. – № 83. – 6 листопада. – Ст. 2831.
41. Офіційний вісник України. – 2010. – № 8. – 15 лютого. – Ст. 381.
42. Офіційний вісник України. – 2004. – № 26. – 16 липня. – Ст. 1709.

43. Офіційний вісник України. – 2010. – № 54. – 26 липня. – Ст. 1815.
44. Офіційний вісник України. – 2010. – № 66. – 10 вересня. – Ст. 2394.
45. Офіційний вісник України. – 2010. – № 66. – 10 вересня. – Ст. 2392.
46. Офіційний вісник України. – 2010. – № 66. – 10 вересня. – Ст. 2393.
47. Офіційний вісник України. – 2004. – № 42. – 5 листопада. – Ст. 2772.
48. Офіційний вісник України. – 2004. – № 34. – 10 вересня. – Ст. 2279.
49. Офіційний вісник України. – 1997. – № 29.
50. Урядовий кур'єр. – 2010. – 19 серпня. – № 153.
51. Офіційний вісник України. – 2010. – № 58. – 9 серпня. – Ст. 2012.
52. Офіційний вісник України. – 2001. – № 9. – 16 березня. – Ст. 395.
53. Офіційний вісник України. – 2007. – № 63. – 3 березня. – Ст. 2474.
54. Офіційний вісник України. – 2000. – № 16. – 5 травня. – Ст. 686.
55. Офіційний вісник України. – 2000. – № 32. – 25 серпня. – Ст. 1381.
56. Офіційний вісник України. – 2005. – № 7. – 4 березня. – Ст. 411.
57. Зібрання постанов Уряду України. – 1995. – № 3. – Ст. 55.
58. Офіційний вісник України. – 2006. – № 5. – 15 лютого. – Ст. 246.